

Celý dokument si môžete prečítať na: 10.1787/9789264235120-en

Sme v tom spoločne: Prečo nižšia nerovnosť prináša výhody pre všetkých

Zhrnutie v slovenčine

Nerovnosť príjmov sa zvýšila v dobrých aj v zlých časoch

Vo väčšine krajín rozdiel medzi bohatými a chudobnými dosiahol najvyššiu hodnotu za posledných 30 rokov. V krajinách OECD predstavuje príjem najbohatších 10 % populácie 9,6-násobok príjmu najchudobnejších 10 %. V 80. rokoch bol tento pomer 7 : 1, v 90. rokoch sa zvýšil na 8 : 1 a po roku 2000 na 9 : 1. V niektorých rozvíjajúcich sa hospodárstvach, konkrétne v Latinskej Amerike, sa nerovnosť príjmov znížila, rozdiely v príjmoch však vo všeobecnosti ostávajú vyššie než v krajinách OECD. Počas krízy sa nerovnosť príjmov naďalej zväčšovala, najmä v dôsledku poklesu zamestnanosti; daňovým rozdelením a prevodom sa nerovnosť čiastočne kompenzuje. Na nižšej strane rozdelenia príjmov sa však reálne príjmy domácností výrazne znížili v krajinách najviac postihnutých krízou.

Aktuálna diskusia o nerovnosti sa väčšinou sústreďuje na tých, ktorí zarábajú najviac, najmä na horné 1 %. Menej podrobne sa analyzuje pomerný pokles so zreteľom na ľudí s nízkymi zárobkami a domácnosti s nízkymi príjmami – nejde o spodných 10 %, ale o najnižších 40 %. V tejto správe sa venuje osobitná pozornosť týmto domácnostiam, pričom sa skúmajú niektoré z faktorov, ktoré oslabili ich ekonomické postavenie, a škála politických možností, ktoré môžu pomôcť pri riešení narastajúceho nepomeru.

Vyššia nerovnosť oslabuje hospodársky rast a ohrozuje príležitosti

Popri dosahu na sociálnu súdržnosť rastúca nerovnosť ohrozuje dlhodobý hospodársky rast. Odhaduje sa napr., že z dôvodu nárastu nerovnosti príjmov v rokoch 1985 až 2005 sa priemerne o 4,7 percentuálnych bodov znížil kumulatívny rast v rokoch 1990 až 2010 v krajinách OECD, pre ktoré sú k dispozícii dlhodobé údaje. Hlavným hnacím mechanizmom je narastajúci rozdiel medzi domácnosťami s nízkymi príjmami – dolných 40 % v rámci rozdelenia – a zvyškom populácie.

Hlavným mechanizmom prenosu medzi nerovnosťou a rastom sú investície do ľudského kapitálu. Hoci vždy existuje rozdiel vo vzdelávacích výstupoch medzi jednotlivcami s rôznym sociálno-ekonomickým zázemím, rozdiel sa zväčšuje v krajinách s vysokou mierou nerovnosti, pretože ľudia zo znevýhodnených domácností majú problém s prístupom ku kvalitnému vzdelaniu. Dôsledkom je množstvo strateného potenciálu a nižšia sociálna mobilita.

Rastúca miera neštandardnej práce môže vytvárať nové pracovné príležitosti, ale prispieva aj k vyššej nerovnosti

Práca na dobu určitú, na čiastočný úväzok a samostatná zárobková činnosť v súčasnosti predstavujú približne tretinu celkovej zamestnanosti v krajinách OECD. Od polovice 90. rokov sa viac než polovica

pracovných miest vytvorila vo forme neštandardnej práce. Pre mnoho pracovníkov v neštandardnej forme je horších veľa aspektov kvality práce, ako napr. zárobky, stabilita pracovného miesta alebo prístup k školeniam. Najmä dočasní pracovníci s nízkou kvalifikáciou čelia zásadnému mzdovému znevýhodneniu, zárobkovej nestabilite a pomalšiemu mzdovému rastu.

Domácnosti, ktoré sú v podstatnej miere závislé od príjmov z neštandardnej práce, vykazujú omnoho väčšiu mieru chudoby v oblasti príjmov (v priemere 22 %), pričom nárast počtu takýchto domácností v krajinách OECD prispieva k omnoho vyššiemu celkovému nepomeru.

Neštandardná práca môže predstavovať odrazový mostík k stabilnejšiemu zamestnaniu – záleží však na type práce a charakteristikách pracovníkov, ako aj inštitúcií pracovného trhu. V mnohých krajinách majú mladší pracovníci, najmä ak majú iba pracovné zmluvy na dobu určitú, nižšiu šancu posunúť sa na stabilnejšie, kariérne pracovné miesto.

Pracovnou silou s vyšším zastúpením žien sa nerovnosť znižuje

Ženy zásadne pokročili pri znižovaní rozdielu oproti mužom v súvislosti so zastúpením, odmeňovaním a kariérou, čím sa zvyšovanie nerovnosti zabrzdiло. V porovnaní s mužmi však ostáva o 16 % nižšia pravdepodobnosť, že vykonávajú platenú prácu, a zarábajú približne o 15 % menej než muži. Ak by podiel domácností s pracujúcimi ženami zotrval na úrovniach spred 20 až 25 rokov, nerovnosť príjmov by sa zvýšila v priemere takmer o 1 bod podľa Giniho koeficientu. Vplyv vyššieho podielu žien pracujúcich na plný úväzok a s vyššími pomernými mzdami žien spôsobil ďalšie spomalenie na úrovni 1 bodu.

Vysoká koncentrácia bohatstva obmedzuje investičné príležitosti

Bohatstvo sa koncentruje viac ako príjmy: v priemere sa polovica celkového bohatstva sústreďuje v 10 % najbohatších domácností, v ďalších 50 % takmer ďalšia polovica, kým 40 % domácností s najnižším podielom bohatstva vlastní niečo nad 3 %. Na schopnosť nižšej strednej triedy investovať do ľudského kapitálu alebo podobne má takisto vplyv vysoká úroveň zadlženosti a/alebo nízka úroveň vlastníctva majetku. Vysoká koncentrácia bohatstva môže oslabiť potenciálny rast.

Návrh politických balíkov na riešenie vysokej nerovnosti a na podporu príležitostí pre všetkých

Tvorcovia politik majú na riešenie rastúcej nerovnosti a na podporu príležitostí pre všetkých k dispozícii rad nástrojov a prostriedkov. Na to, aby sa takýmito politickými balíkmi dosiahol úspech, je zásadná pevná dôvera v inštitúcie a účinný sociálny dialóg. Znižovanie rastúceho rozdielu medzi bohatými a chudobnými a podpora príležitostí pre všetkých si vyžadujú politické balíky v štyroch hlavných oblastiach:

- Účasť žien na hospodárskom živote: Vlády musia vykonávať politiky na odstránenie nerovného zaobchádzania s mužmi a so ženami na pracovnom trhu a na odstránenie prekážok zamestnanosti žien a ich kariérneho postupu. Zahŕňa to opatrenia na zvyšovanie zárobkového potenciálu žien s nízkymi platmi a riešenie tzv. skleneného stropu.
- Podpora zamestnanosti a kvalitné pracovné miesta: Politiky sa musia zameriavať na prístup k pracovným miestam a na integráciu do pracovného trhu. Dôraz sa musí klásť na politiky zamerané na kvantitu a kvalitu pracovných miest; pracovné miesta, ktoré ponúkajú kariérne a investičné možnosti; pracovné miesta, ktoré predstavujú odrazový mostík, a nie slepú uličku. Riešenia problému segmentácie pracovného trhu predstavujú dôležitý prvok zvyšovania kvality pracovných miest a opatrení proti nerovnosti.
- Zručnosti a vzdelávanie: Pri riešení sociálno-ekonomických rozdielov vo vzdelávaní je zásadné zameranie na skorý vek, ako aj na potreby rodín so školopovinnými deťmi. Musí sa urobiť viac, aby sa mládeži poskytli zručnosti, ktoré potrebuje na dobrý štart v rámci pracovného trhu. Pri rýchlym rozvoji hospodárstva by sa s úzkym zapojením podnikov a odborov malo vyvinúť ďalšie úsilie, pokiaľ ide o nepretržité zdokonaľovanie zručností počas pracovného života.
- Systémy daní a prevodov na účely účinného rozdelenia: Vhodne navrhnuté rozdelenie prostredníctvom daní a prevodov je silný nástroj, ktorý môže prispieť k väčšiemu pomeru a rastu. V posledných desaťročiach sa efektívnosť rozdelenia v mnohých krajinách oslabilo v dôsledku toho, že príspevky pre ľudí v produktívnom veku nedržali krok s reálnymi mzdami a znížila sa daňová progresívnosť. Politiky musia zaistiť, aby bohatí jednotlivci, ale aj nadnárodné firmy platili svoj

podiel daňového zaťaženia. Rozsiahle a pretrvávajúce straty skupín z nízkymi príjmami zdôrazňujú potrebu vhodne navrhnutých politík na podporu príjmov a potrebu proticyklických sociálnych výdavkov.

© OECD

Toto zhrnutie nie je úradným prekladom OECD.

Rozmnožovanie tohto zhrnutia je povolené iba za predpokladu, že bude uvedené autorské právo OECD a názov originálnej publikácie.

Viacjazyčné zhrnutia sú preloženými výňatkami z publikácií OECD, pôvodne uverejnených v anglickom a francúzskom jazyku.

K dispozícii sú bezplatne v on-line kníhkupectve OECD: www.oecd.org/bookshop

Viac informácií získate v Divízii autorských práv a prekladov OECD Riaditeľstva verejných záležitostí a komunikácie: rights@oecd.org , fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)

2 rue André-Pascal, 75116

Paris, France

Navštívte našu webovú lokalitu www.oecd.org/rights

Kompletnú anglickú verziu si môžete prečítať v online knižnici OECD iLibrary!!

© OECD (2015), *In It Together: Why Less Inequality Benefits All*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/9789264235120-en